

Cài đặt bộ từ điển StarDict trong Ubuntu

Vũ Đỗ Quỳnh
(vdquynh@gmail.com)

Mục lục

Lời giới thiệu.....	2
Bước 1 : Dùng Add/Remove để cài StarDict.....	2
Bước 2 : Tải xuống và cài đặt các bộ từ điển cho StarDict.....	5
Một số liên kết hữu ích.....	10
Giấy phép sử dụng tài liệu này.....	10

Hà Nội
tháng 05/2007

Lời giới thiệu

StarDict là một phần mềm tra cứu từ, hỗ trợ nhiều ngôn ngữ, đa hệ điều hành (Unix/Linux, Windows, v.v.) và được phân phối theo giấy phép bản quyền GNU/GPL.

Cài đặt StarDict không khó, thậm chí rất dễ khi dùng một hệ điều hành GNU/Linux như Ubuntu.

Muốn dùng StarDict, đầu tiên phải cài phần mềm tra cứu StarDict, và sau đó phải cài thêm các bộ từ điển đã được tải xuống riêng từ internet.

Trong bài này chúng tôi minh họa việc cài đặt StarDict và các bộ từ điển Việt-Pháp, Pháp-Việt, Anh-Việt, Việt-Anh, dùng một máy tính đã cài bản phân phối GNU/Linux Ubuntu 7.04 (Feisty Fawn).

Bước 1 : Dùng Add/Remove để cài StarDict

Muốn cài phần mềm mới trong Ubuntu, bạn phải có quyền “sudo”, tức là quyền thực hiện những công việc liên quan đến quản trị hệ thống. Nếu bạn có quyền “sudo”, việc đầu tiên là tìm phần mềm StarDict trong các kho phần mềm đã được khai báo cho Ubuntu. Trên bảng điều khiển, bạn mở thực đơn **Applications (Ứng dụng)**, chọn **Add/Remove** để khởi động chương trình cài/bỏ phần mềm và hiển thị cửa sổ như sau :

Hình 1: Chương trình Add/Remove cho phép cài đặt và bỏ các phần mềm một cách rất dễ dàng trong Ubuntu

Trong cửa sổ chính, bạn hãy đặt các tùy chọn như sau :

- Chọn hiển thị tất cả các phần mềm : “Show : All available applications”
- Ở cột bên trái, nơi hiển thị các loại phần mềm, chọn tất cả các loại phần mềm : “All”

Gõ từ 'stardict' trong vùng thông tin để tìm kiếm phần mềm (“Search”), sau một thời gian ngắn sẽ hiển thị kết quả tìm kiếm là “StarDict – Tra cứu từ” trong khung bên phải, phía trên, còn trong khung bên phải phía dưới sẽ hiển thị phần mô tả phần mềm StarDict và trang nhà web của phần mềm.

Để cài đặt phần mềm StarDict, bạn chỉ cần đánh dấu ô vuông bên cạnh tên của phần mềm trong khung phía trên và ấn con chuột vào nút đã ghi “Apply” hoặc “Áp dụng” ở phía dưới của cửa sổ giao diện, sẽ hiển thị cửa sổ giao diện sau đây (hình 2) :

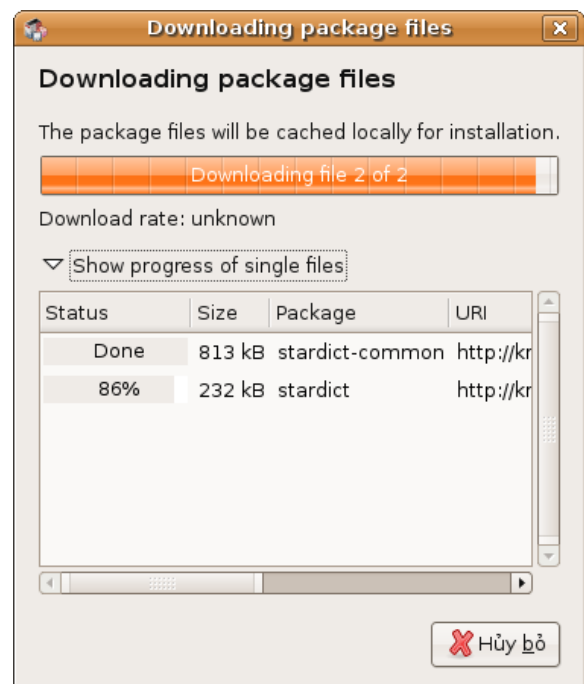
Hình 2: Sau khi ấn nút Áp dụng (Apply), trước khi cài đặt thật sự, hệ thống sẽ hỏi bạn một lần nữa cho chắc chắn. Nếu muốn cài đặt bạn sẽ phải ấn nút Áp dụng một lần nữa.

Lúc này bạn sẽ có cơ hội đổi ý kiến và hủy bỏ việc cài đặt StarDict, hoặc tiếp tục cài đặt bằng cách ấn vào nút đã ghi “Áp dụng” một lần nữa. Lúc đó hệ thống sẽ hỏi mật mã của bạn để kiểm tra bạn có quyền 'sudo' hay không.

Nếu có, hệ thống sẽ tải xuống 2 gói phần mềm là “stardict-common_2.4.8-1_all.deb” và “stardict_2.4.8-1_i386.deb”, tổng cộng là 1.046 KB.

Nếu bạn đã có sẵn hai gói phần mềm trên, bạn có thể bỏ qua quá trình cài đặt dùng “Add/Remove” để cài trực tiếp hai gói phần mềm thông qua dòng lệnh trong một cửa sổ thiết bị Terminal :

```
$ sudo dpkg -i stardict-common_2.4.8-1_all.deb  
$ sudo dpkg -i stardict_2.4.8-1_i386.deb
```


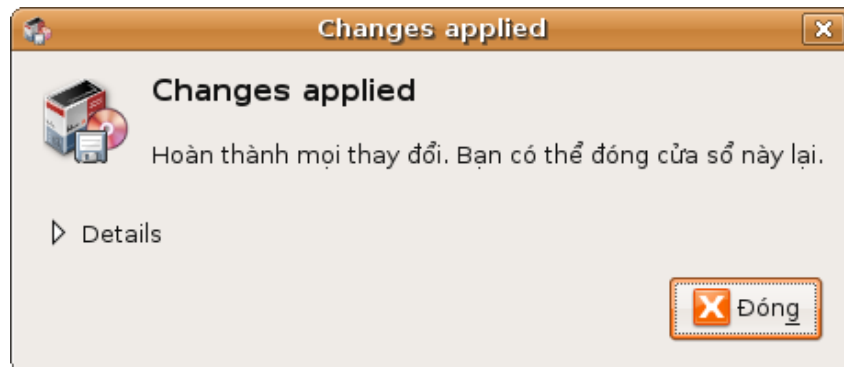
Hình 3: Hệ thống chỉ cần tải 2 gói phần mềm để cài StarDict, tổng cộng khoảng 1 MB,

Tuy nhiên, nếu bạn dùng “Add/Remove”, bạn sẽ có thêm lợi ích là hệ thống sẽ biết StarDict đã được cài đặt và phải được tiếp tục giữ khi nào bạn sẽ thực hiện nâng cấp phiên bản của Ubuntu.

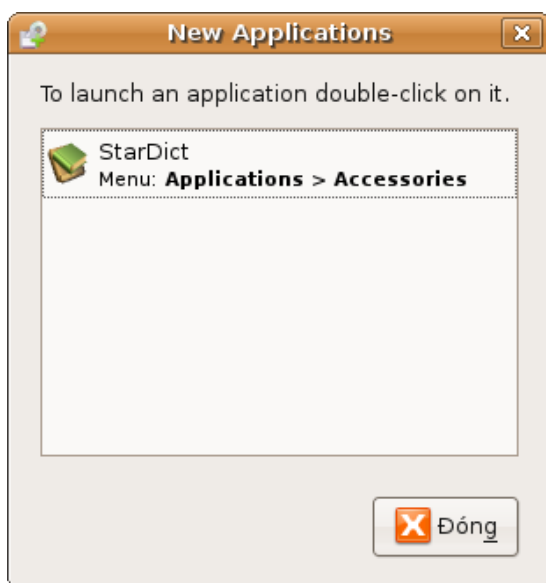
Sau khi tải xong các gói phần mềm, hệ thống sẽ thực hiện cài đặt tự động :

Hình 4: Sau khi tải xong, hệ thống tự động cài các gói phần mềm...

Hình 5: Quá trình cài đặt StarDict đã kết thúc và thành công khi cửa sổ này xuất hiện.

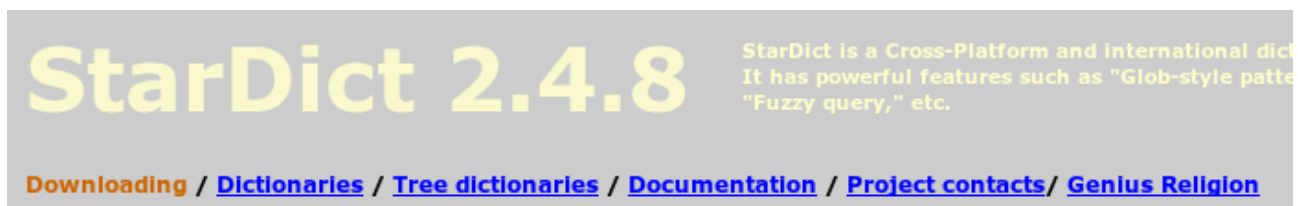
Hình 6: Hệ thống sẽ tự động bổ sung một tiết mục vào các thực đơn ứng dụng.

Sau khi đã cài đặt xong, hệ thống sẽ thông báo biết.

Bình thường hệ thống sẽ bổ sung thêm một tiết mục vào thực đơn “**Ứng dụng**” (“**Applications**”), để dễ khởi động phần mềm StarDict. Trong ví dụ này là qua thư mục “**Công cụ bổ sung**” (“**Accessories**”).

Bước 2 : Tải xuống và cài đặt các bộ từ điển cho StarDict

Để tải các bộ từ điển, bạn phải truy cập vào trang web <http://stardict.sourceforge.net/>

Hình 7: Từ trang web stardict.sourceforge.net, bạn có thể tải xuống các bộ từ điển khi ấn vào siêu liên kết *Dictionaries*.

và ấn vào siêu liên kết đã ghi “Dictionaries” (<http://stardict.sourceforge.net/Dictionaries.php>) để xem danh sách các websites cho phép tải các bộ từ điển dùng với StarDict. Bạn sẽ tìm được các bộ từ điển tiếng Việt trong mục “Misc” (linh tinh) là siêu liên kết cuối cùng về phía bên phải :

Dictionaries Misc

	RPM	tarball	
quick_czech-nld	RPM	tarball	GPL
quick_nld-czech	RPM	tarball	GPL
quick_eng-persian	RPM	tarball	GPL, 1.5M, 50259 words
English-Vietnamese	RPM	tarball	GPL
Vietnamese-English	RPM	tarball	GPL
French-Vietnamese	RPM	tarball	GPL
Vietnamese-French	RPM	tarball	GPL
German-Vietnamese	RPM	tarball	GPL
Vietnamese-German	RPM	tarball	GPL
Vietnamese dictionary	RPM	tarball	GPL
Norwegian-Vietnamese	RPM	tarball	GPL
Nga-Viet	RPM	tarball	GPL

Hình 8: Sau khi vào trang *Dictionaries*, bạn phải chọn siêu liên kết ghi tên 'Misc' để đến trang liên kết đến các bộ từ điển tiếng Việt.

Nếu bạn đang dùng hệ điều hành GNU/Linux theo dòng Redhat như Fedora, Mandriva, CentOS, v.v., bạn có thể tải xuống các bộ từ điển theo dạng gói RPM. Nếu bạn đang dùng Ubuntu hoặc một bản phân phối GNU/Linux khác, thì bạn sẽ tải xuống các bộ từ điển theo dạng “tarball” là những tập tin có đuôi “.tar.bz2”. Cột cuối cùng bên phải chỉ dẫn giấy phép bản quyền của từng từ điển, trên hình trên là GNU/GPL.

Các bộ từ điển chúng tôi đã tải xuống có kích thước từ 1 MB đến dưới 6 MB như ví dụ trong bảng sau đây :

Tên từ điển	Tên gói phần mềm	Dung lượng tệp tải xuống
Anh-Việt	stardict-dictd_anh-viet-2.4.2.tar.bz2	5,2 MB
Việt-Anh	stardict-dictd_viet-anh-2.4.2.tar.bz2	965 KB
Pháp-Việt	stardict-dictd_phap-viet-2.4.2.tar.bz2	2,7 MB

Tên từ điển	Tên gói phần mềm	Dung lượng tệp tải xuống
Việt-Pháp	stardict-dictd_viet-phap-2.4.2.tar.bz2	1,7 MB

Để cài các từ điển, mở một cửa sổ Terminal (Thiết bị cuối) và gõ lệnh “sudo nautilus” để có thể giải nén các tệp với quyền của người siêu dùng “root”.

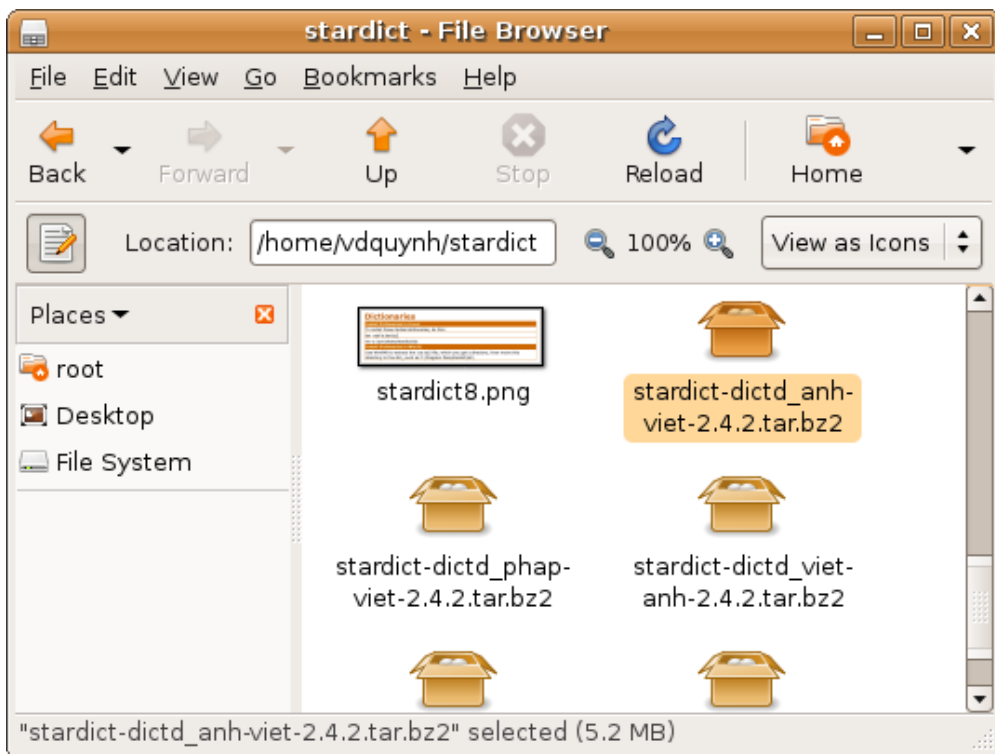
```

vdquynh@c3ld-feisty-laptop: ~/stardict
File Edit View Terminal Tabs Help
vdquynh@c3ld-feisty-laptop:~/stardict$ ls -l /usr/share/stardict/
total 16
drwxr-xr-x 2 root root 4096 2006-11-10 16:29 dic
drwxr-xr-x 2 root root 4096 2007-05-23 14:56 pixmap
drwxr-xr-x 2 root root 4096 2007-05-23 14:56 sounds
drwxr-xr-x 2 root root 4096 2006-11-10 16:29 treedic
vdquynh@c3ld-feisty-laptop:~/stardict$ sudo nautilus

```

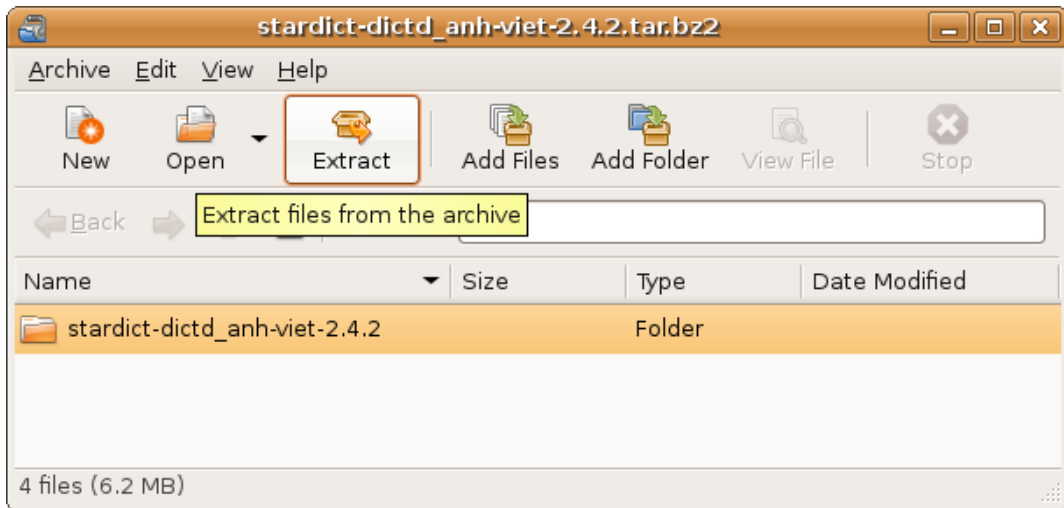
Hình 9: Trong cửa sổ thiết bị cuối, dùng lệnh "ls -l" cho thấy thư mục '/usr/share/stardict/dic', nơi để chứa các bộ từ điển, thuộc sở hữu của người siêu dùng 'root'

Dùng Nautilus, bạn có thể đến vị trí chứa các tệp từ điển đã tải xuống. Bạn chọn một tệp từ điển và kích nhanh 2 lần để mở nó trong phần mềm giải nén của GNOME là “File Roller”.

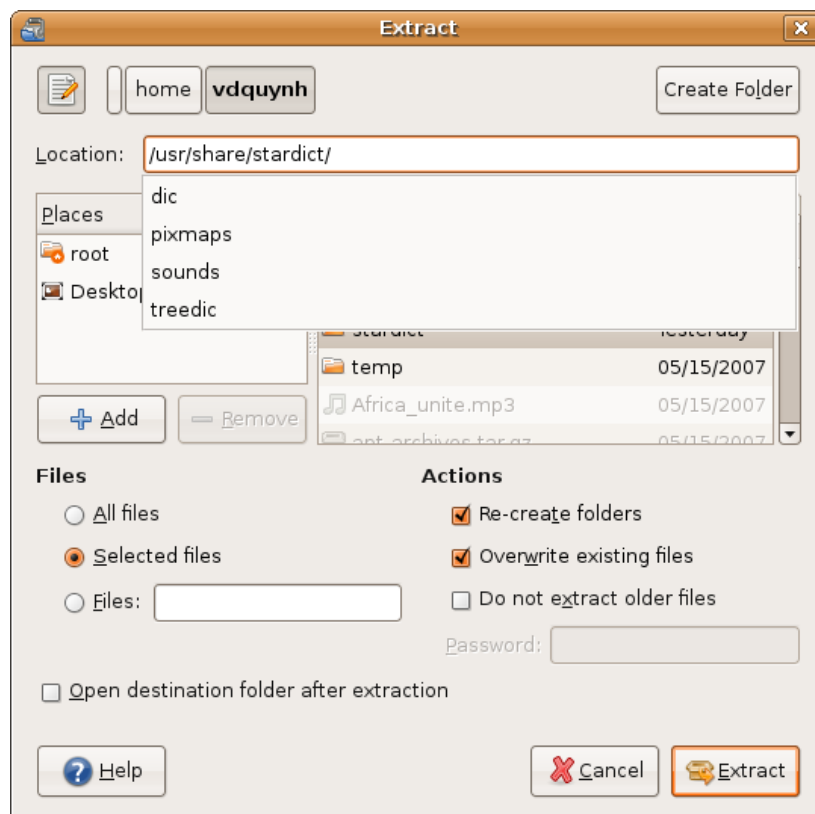
Hình 10: Sau khi mở Nautilus với tư cách Người siêu dùng 'root', bạn có thể di chuyển sang thư mục của bạn, đến vị trí bạn đã lưu lại các tệp từ điển đã tải xuống từ internet.

Mỗi tệp chứa một thư mục, ví dụ “stardict-dictd_anh-viet-2.4.2”, trong đó có chứa 3 tệp tin.

Hình 11: Bạn chỉ cần ấn nhanh 2 lần vào tệp nén để mở nó với phần mềm nén/giải nén File Roller. Lúc đó bạn sẽ thấy nội dung chỉ bao gồm một thư mục mà trong đó có chứa thêm 3 tệp nữa.

Bạn chỉ cần chọn tên thư mục trên, ấn vào nút giải nén “Extract” và, trong cửa sổ giao dịch, xác định vị trí giải nén trong hệ thống tập tin là thư mục “/usr/share/stardict/dic”.

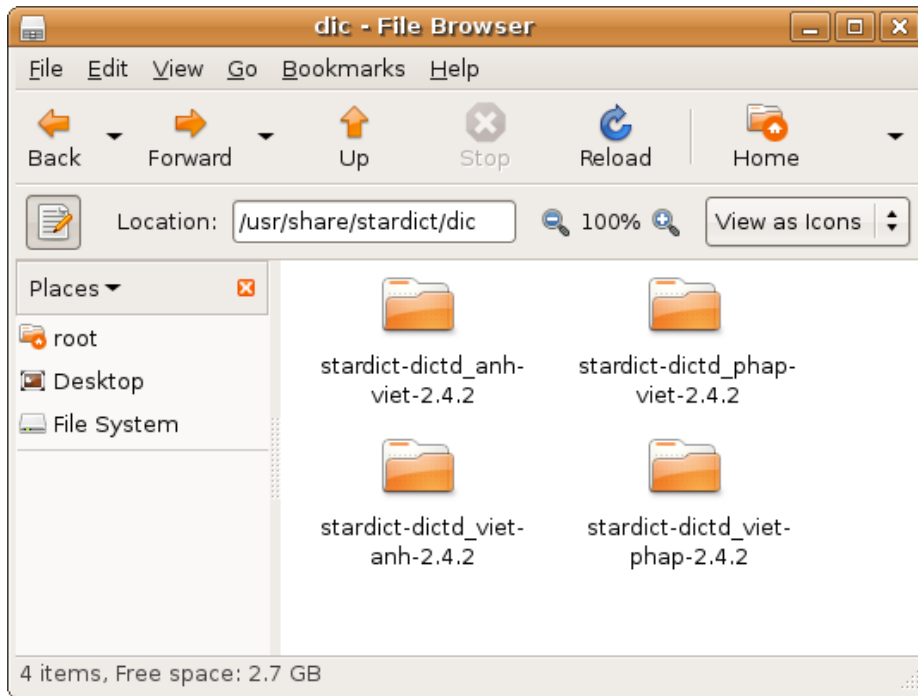

Hình 12: Dùng phần mềm giải nén với tư cách Người siêu dùng 'root', bạn có thể thoải mái giải nén các tệp từ điển vào vị trí cần thiết là '/usr/share/stardict/dic/'

Bạn có thể giữ nguyên các thông số mặc định của phần mềm giải nén sau khi đã xác định vị trí để giải nén (“Location.”) là thư mục “/usr/share/stardict/dic”. Tuy nhiên, nếu bạn quen dùng dòng lệnh trong thiết bị cuối, bạn có thể nhanh chóng giải nén và chuyển các bộ từ điển vào vị trí thích hợp chỉ cần dùng 2 dòng lệnh như sau :

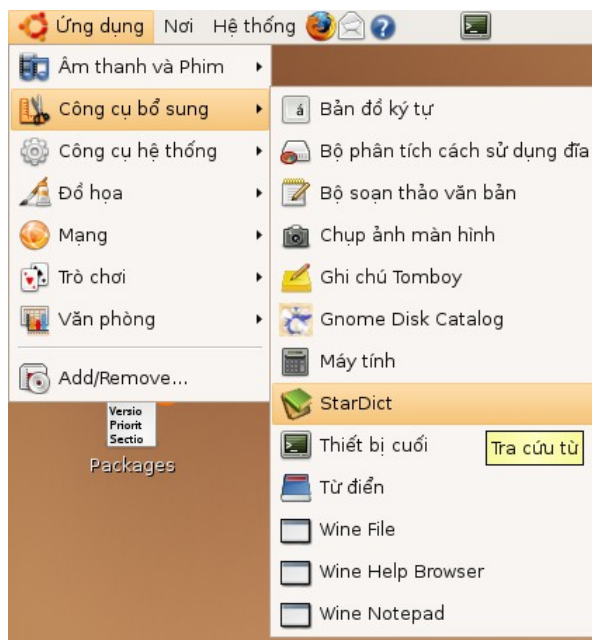
```
$ sudo tar -xjvf stardict-dicthd_phap-viet-2.4.2.tar.bz2
$ sudo mv stardict-dicthd_phap-viet-2.4.2 /usr/share/stardict/dic/
```

Bạn có thể cài đặt bao nhiêu bộ từ điển cũng được, sau đó bạn có thể dùng phần mềm StarDict để quản lý các bộ từ điển theo yêu cầu dùng hay không dùng.

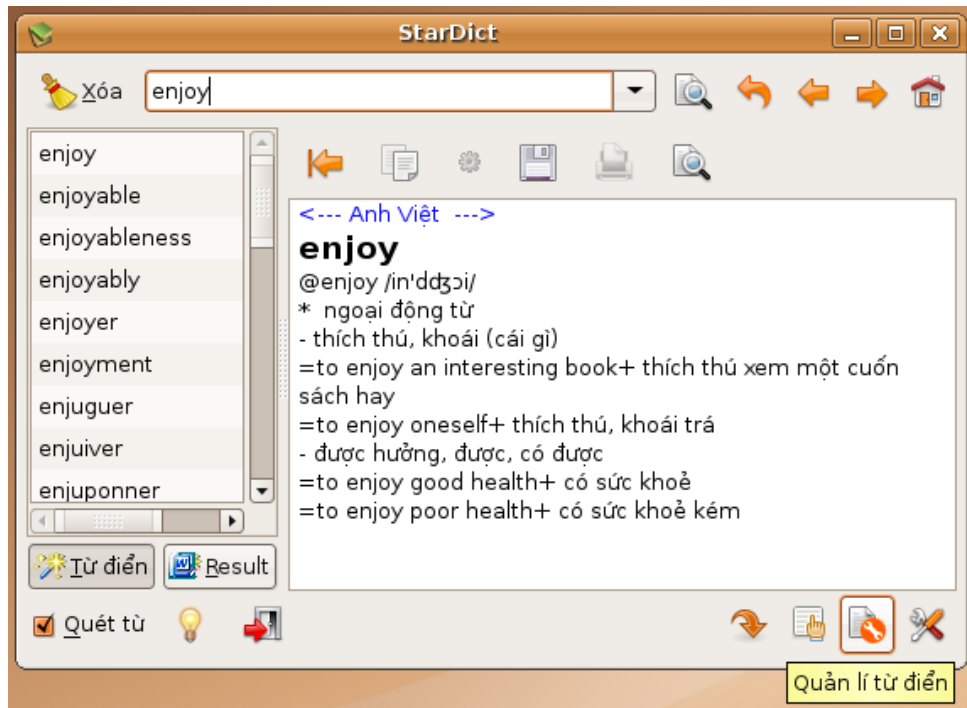

Hình 13: Trong ví dụ này, chúng tôi đã cài 4 bộ từ điển : Anh-Việt, Việt-Anh, Pháp-Việt và Việt-Pháp, mỗi bộ từ điển đều có một thư mục riêng

Để dùng StarDict, bạn mở thực đơn **Ứng dụng** (“**Applications**”), chọn **Công cụ bổ sung** (“**Accessories**”), chọn **Stardict** để hiển thị cửa sổ giao dịch của StarDict.

Hình 14: Có thể chọn StarDict trong thanh thực đơn Ứng dụng > Công cụ bổ sung

Hình 15: Cửa sổ làm việc của StarDict gồm 3 khu chủ yếu. Ở phía dưới có các biểu tượng cho phép thay đổi cài tùy thích và quản lý các bộ từ điển.

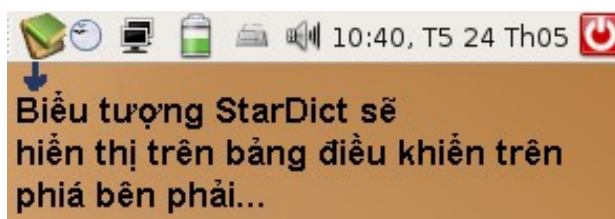
Cửa sổ giao dịch của StarDict gồm 3 khu chính : vùng nhập từ cần tra cứu ở phía trên ; khung cột bên trái để hiển thị các từ theo thứ tự ABC gần gũi với từ đang muốn tra cứu ; khung vuông chính để hiển thị các định nghĩa hoặc kết quả dịch từ đã tìm kiếm. Ô vuông đã đánh dấu ở dưới, bên trái, bên cạnh "Quét từ" sẽ bật khả năng tra từ tự động khi làm nổi bật lên một từ bất kỳ trong các ứng dụng khác nhau.

Hình 16: Nếu bạn không muốn dùng một bộ từ điển bạn có thể tắt từ điển đó bằng cách bỏ dấu trong ô vuông kế bên.

Khi ấn vào nút "Quản lý từ điển", bạn có thể chọn các từ điển cần bật lên (đã đánh dấu vào ô vuông)

hoặc không cần dùng đến (bỏ dấu trong ô vuông). Bạn cũng có thể xác định ưu tiên tra cứu loại từ điển nào trước. Mọi thay đổi trong mục quản lý từ điển sẽ được áp dụng sau khi đóng và khởi động lại StarDict. Đặc biệt phải đóng cả biểu tượng StarDict nằm trên bảng điều khiển của Desktop Ubuntu.

Hình 17: Khi ấn phải vào biểu tượng StarDict, có thể đóng hẳn StarDict hoặc tắt/bật chức năng quét từ (auto-scanning).

Tuy nhiên nếu bạn muốn khai thác đầy đủ các chức năng của StarDict và tự tạo ra các bộ từ điển theo yêu cầu, bạn nên đọc thêm các tài liệu hướng dẫn trên trang web của StarDict tại <http://stardict.sourceforge.net/Documentation.php>.

Một số liên kết hữu ích

- Trang web của Ubuntu : <http://www.ubuntu.com/>
- Trang web của StarDict : <http://stardict.sourceforge.net/>
- Trang web của James Nguyễn, có các từ điển tiếng Việt dùng cho StarDict: <http://james.dyndns.ws/index.php>
- Trang của dự án “The Free Vietnamese Dictionary Project” : <http://www.informatik.uni-leipzig.de/~duc/Dict/>
- Trang của dự án “Trung tâm Linux và phần mềm tự do cho sự phát triển Việt Nam” (C3LD) : <http://hanoi.centre-linux.org/>
- <http://www.echip.com.vn/echiproot/html/2006/285tt/stardict.html> : Trang của tạp chí eChip chỉ dẫn về các dùng StarDict, đặc biệt với HĐH Windows.

Giấy phép sử dụng tài liệu này

Tài liệu này được phân phối theo giấy phép GNU/FDL¹, có nghĩa bạn có thể sử dụng, sao chép, phân phối lại và sửa lại nội dung của tài liệu này với điều kiện là bạn phải công nhận tác giả của tài liệu gốc là ông Vũ Đỗ Quỳnh (vdquynh@gmail.com hoặc vdquynh@yahoo.com) và bạn phải phân phối lại tài liệu này và các tài liệu xuất phát từ tài liệu này theo giấy phép GNU/FDL.

¹ GNU Free documentation licence (<http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>)